

MEDEDELING

Referentienummer:	MLER_068
Datum:	2012-05-04
Gewijzigd:	2020-11-05
Contact:	Dienst Lerenden katrien.bressers@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 25

Tienerzwangerschappen op school

1 Inleiding

Tienerzwangerschap is geen onbekende realiteit in onze scholen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen krijgt er geregeld vragen over. Hoe omgaan met de leerling tijdens de zwangerschap? Hoe moet de school reageren als een leerling abortus wenst te ondergaan en dit niet aan haar ouders wil zeggen? Wat met de studies van de tienermoeder na de zwangerschap?

Het onderwerp verdient een genuanceerde kijk. In de media doen over tienermoeders vaak de wildste verhalen de ronde: ofwel worden tienermoeders voorgesteld als meisjes die in de marginaliteit terechtkomen, ofwel zijn het romantische zielen die hevig naar een kind verlangen. Verder bestaat er ook een beeld dat tienerzwangerschappen per definitie moeten voorkomen worden, maar er zijn wel degelijk jonge meisjes die zelf kiezen om tienermoeder te zijn. Daarnaast zijn er natuurlijk de ongeplande en ongewenste zwangerschappen. Naar preventie en hulpverlening toe is het belangrijk om een zicht te hebben op mogelijke oorzaken.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen wil in deze mededeling de scholen achtergrondinformatie bieden en aantonen dat er heel wat mogelijkheden zijn om met tienermoeders en -vaders op weg te gaan. Een tienerzwangerschap hoeft immers niet per definitie het einde van een schoolcarrière te betekenen. Het aantal Vlaamse tienermoeders blijft de laatste jaren stabiel.

2 Preventie

2.1 Rol van de school

Elke katholieke school probeert te werken aan een klimaat dat relationeel stimulerend is. Leerlingen begeleiden en hen handvatten bieden om zich te ontplooien op het gebied van relaties en seksualiteit is een belangrijke vorm van preventief werken.

De realiteit leert ons dat leerlingen nood hebben aan degelijke informatieverstrekking over contraceptie. Jongeren vrijen in één op de drie gevallen op een onbetrouwbare en vaak onveilige manier. Hierover alleen informatie geven is echter niet voldoende. Informatie geven aan leerlingen is

slechts zinvol wanneer ze kadert in een totaalopvoeding tot relatiebekwaamheid en tot integratie van de seksualiteit.

De meningsvorming van jongeren wordt sterk medebepaald door de mening van de peers, naast die van de ouders. De leerlingenbegeleider, klassenleraar of een ander personeelslid zou eventueel in samenwerking met de CLB-medewerker van dit gegeven gebruik kunnen maken en als moderator kunnen fungeren, wanneer jongeren in klassengesprekken discussiëren over waarden in verband met het seksuele of het relationele. Dit vraagt van de begeleider emotionele nabijheid en openheid ten aanzien van de leerlingen.

2.2 Rol van het CLB

CLB-medewerkers en -artsen hebben een grote deskundigheid met betrekking tot relationele en seksuele vorming op school. Zij kunnen een taak hebben in de vorming van directies, leerlingenbegeleiders en leerkrachten.

De aanwezigheid van het CLB op school kan voor leerlingen drempelverlagend werken. De individuele contacten zijn belangrijk en dat zowel voor preventie als voor noodsituaties. Jongeren zullen een aantal vragen alleen in een individueel gesprek durven stellen.

Het CLB heeft ook een taak bij crisissituaties als onveilige seksuele contacten, seksueel misbruik en ongeplande tienerzwangerschap. Via het CLB wordt de drempel naar de huisarts verlaagd. Daarnaast heeft het ook een belangrijke rol als doorverwijzer.

3 Aanpak

3.1 Stappenplan

Wanneer een zwangere leerling een hulpvraag stelt, zou elke school meteen moeten weten welke stappen ze kan zetten, en dit zowel op het gebied van emotionele ondersteuning als bij de begeleiding van de verdere schoolloopbaan. Een dergelijk stappenplan kadert binnen het bredere beleid rond relationele en seksuele vorming dat de school voert. In samenwerking met het CLB, zal men afspreken wat de taak is van de directie, de leerlingenbegeleider, de CLB-medewerkers en de leraren. Verder kan een dergelijk plan ook de samenwerking met CLB en doorverwijs- en opvangmogelijkheden in de regio expliciteren.

We bieden hieronder een voorbeeld van een dergelijk stappenplan. Het staat de school uiteraard vrij om dit aan te passen aan de eigen concrete situatie.

Stap 1: opvanggesprek met de leerling

Een leerling die zwanger is, zal overspoeld worden door sterke gevoelens die het helder nadenken zullen verhinderen. De meeste meisjes reageren vol ongeloof en raken in paniek. Bovendien wordt hun toekomst plots heel onzeker. Ze zijn bang om het nieuws aan hun omgeving te vertellen. In een eerste gesprek met de leerling biedt de school het meisje voldoende veiligheid door het probleem en de gevoelens van het meisje te erkennen. Doet de school dit niet, dan zal de zwangere leerling zich afgewezen voelen.

Nadat de directeur en/of cel leerlingenbegeleiding op de hoogte zijn gebracht dat een leerling zwanger is, beslissen zij - meestal in overleg met de CLB-medewerker - welke verdere stappen moeten worden ondernomen. Als de school van het CLB verwacht om het meisje mee te begeleiden, dan

zal het begeleidingsvoorstel alleen worden doorgevoerd wanneer het meisje ermee instemt. Bij verwijzing naar andere diensten en organisaties zal het CLB als draaischijf fungeren.

Sommige leerlingen zullen de school vragen om niets aan de ouders te zeggen. Gaat de school hier best op in of niet?

Aan een zwangere en minderjarige leerling een absolute geheimhouding garanderen t.a.v. de ouders kan een adequate hulpverlening soms beletten. Daarom is dit aspect vaak het eerste en belangrijkste aandachtspunt bij de begeleiding van een leerling.

De ouders blijven een belangrijke partner van de school. Het is echter niet langer vanzelfsprekend om privacygevoelige informatie waarvan het kind wenst dat haar ouders niet op de hoogte gebracht worden, zonder meer uit te wisselen.

Als de leerling niet wenst dat haar ouders weten dat zij zwanger is, zal er veel tijd geïnvesteerd moeten worden in overleg met de leerling:

- Hoe is de relatie tussen het meisje en haar ouders?
- Wat is de grootste angst van het meisje m.b.t. het informeren van haar ouders?
- Kan het meisje thuis rekenen op opvang?
- Hoe ziet het meisje haar toekomst evolueren zonder hulp of inbreng van haar ouders?
- Heeft de leerling al nagedacht over wat er zou kunnen gebeuren indien haar ouders niet op de hoogte worden gebracht en de zwangerschap toch ontdekken? Of wat er gebeurt wanneer de ouders het nieuws horen van derden?
-

Nadat al deze vragen bekeken zijn, is het raadzaam om samen met de CLB-medewerker te bespreken of er *voor de school* wel voldoende redenen zijn om de ouders van het zwangere meisje niet in te lichten. De school moet zich bij die beslissing laten leiden door o.m. volgende vragen:

- Heeft de leerlinge voldoende maturiteit?
- Is het in het belang van deze minderjarige leerling dat de ouders niet worden ingelicht?

Gezien het partnerschap tussen school en ouders, ligt het inwilligen van de wens van een zwangere leerling om haar ouders niet op de hoogte te brengen voor de meeste scholen erg moeilijk. De vrees voor een scherpe negatieve reactie van de ouders achteraf is groot. Dat is begrijpelijk. De kans dat de ouders het nieuws later toch te weten komen, is immers heel reëel. Langs de andere kant zou de school even bevreesd kunnen zijn voor de reactie van de zwangere leerling zelf indien de school, tegen de uitdrukkelijke wil van het meisje in, haar ouders toch zou inlichten. Zeker wanneer de plaats van de ouders tijdens de gesprekken met de zwangere leerling uitdrukkelijk te berde werd gebracht, kunnen het CLB en de school - na een grondige afweging van alle elementen - dan ook wel degelijk tot de conclusie komen dat de school niet anders kan dan de wens van de leerlinge te respecteren.

Meer informatie vind je in onze mededeling "[Leerlingenbegeleiding in de secundaire school - communiceren over privacygevoelige informatie](#)" (MLER_008).

Stap 2: bespreken van de schoolsituatie

Een belangrijke taak van de school en het CLB is aan de leerling (en eventueel aan haar ouders) duidelijk maken dat een zwangerschap de hele toekomst van de leerlinge niet ondermijnt.

Scholen hebben vanuit de regelgeving heel wat mogelijkheden om de leerling vóór, tijdens en na de bevalling te begeleiden.

Zwangere leerlingen kunnen vóór en na de bevalling op school afwezig blijven wegens medische redenen. Hun afwezigheid wordt gestaafd door een medisch attest. Vanaf 1 september 2014 hebben zij ook recht op moederschapsverlof. Dit omvat maximaal één week gewettigde afwezigheid vóór de vermoedelijke bevallingsdatum en maximaal negen weken na de effectieve bevalling. De schoolvakanties schorten dit verlof niet op. Tijdens die afwezigheid komen de leerlingen in aanmerking voor [tijdelijk onderwijs aan huis](#). In tegenstelling tot het moederschapsverlof bestaat er geen recht op vaderschapsverlof.

Voor een zwangere leerling-stagiair is het belangrijk dat er ook [een aantal waarborgen inzake preventie en bescherming](#) in acht worden genomen. We lichten hier [enkele belangrijke principes](#) toe waar de stage-/werkgever rekening mee moet houden.

In de eerste plaats zal de stagegever moeten nagaan of er tijdens de stage een specifiek risico is voor blootstelling aan agentia, procédés of arbeidsomstandigheden die een weerslag kunnen hebben op de veiligheid en de gezondheid van de leerlinge en haar kind, tijdens de zwangerschap of de lactatie.

Deze risico-evaluatie gebeurt in samenwerking met de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk van de stagegever. Indien er een risico wordt vastgesteld, wordt de leerling-stagiair onderworpen aan een gezondheidstoezicht, en neemt de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer de nodige maatregelen teneinde de blootstelling van de zwangere leerlinge aan dit risico te vermijden. Dit kan onder meer gaan over het tijdelijk aanpassen van de arbeidsomstandigheden of risicogebonden werktijden, het geven van andere risicoarme taken of zelfs de stopzetting van de activiteit.

Uiteraard kunnen ook bepaalde lessen op school risicovol zijn, denk maar aan de lessen praktijk, chemie of lichamelijke opvoeding. Strikt genomen zouden er geen bijzondere waarborgen of maatregelen in acht genomen moeten worden voor dergelijke risicovolle lessen op school. Enkel in geval van stage valt de leerlinge immers onder voornoemde regelgeving. Toch is het raadzaam om ook in dat geval in samenspraak met de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk, waarbij de school is aangesloten, en in overleg met het CLB gepaste maatregelen en richtlijnen uit te werken.

Wanneer de zwangere leerling voor een lange duur afwezig is, moet besproken worden op welke manier zij het best geholpen wordt om haar studies niet al te erg in het gedrang te brengen. Men kan een oplossing zoeken [in het kader van een flexibel leertraject](#) (MLER_142). Hoe dan ook kan elke klassenraad een leerlinge die wegens zwangerschap bepaalde vakken of vakonderdelen niet kan volgen, vrijstelling verlenen op voorwaarde dat zij vervangende activiteiten volgt (met respect voor de finaliteit van de gevolgde studierichting). Men kan ook voorzien in tijdelijk onderwijs aan huis. Indien nodig, kan men het lesprogramma spreiden over twee schooljaren (zodat de stage bv. kan worden afgelegd na de bevalling). Deze en andere pistes vind je terug in onze mededeling [“Zorg voor de zieke leerling in de secundaire school”](#) (MLER_126). Alles zal ook afhangen van de situatie waarin de leerling zich bevindt.

Men besteedt best ook veel aandacht aan de reacties van de klasgenoten van het meisje. Een zwangere leerling in de klas kan extreme reacties uitlokken en dat zowel in positieve als in negatieve zin. Zo zullen sommige leerlingen de zwangerschap van hun medeleerlinge sterk romantiseren, terwijl anderen eerder afkeurende reacties tonen. Belangrijk is om alle reacties en emoties serieus te nemen en deze tijdens een klasgesprek of een andere werkvorm te bespreken en dit op regelmatige basis.

Stap 3: eventueel een gesprek met de toekomstige tiener vader

In het belang van het kind, van de vader en in vele gevallen van de moeder, mag de rol van de vader niet onderschat worden. Wettelijk gezien is het nochtans niet verplicht de vader op de hoogte te brengen van de zwangerschap.

Soms gebeurt het dat het zwangere tienermeisje en haar vriend op dezelfde school zitten. Het is logisch dat de school zich in de eerste plaats op het meisje richt, maar ook de jongen verdient de nodige aandacht en mag zeker niet vergeten worden. De begeleiding van de jongen kan echter pas starten nadat hij is ingelicht door het zwangere meisje.

Als de zwangerschap voor de jongen onverwacht is, kan dit een schok zijn. Het idee om weldra vader te worden, maakt sommige jongens bang en onzeker. Probeer hier als leerlingenbegeleider of leraar zoveel als mogelijk rekening mee te houden en niet al te snel foute conclusies te trekken: deze jongen kan het vaderschap niet aan, hij wil een abortus of hij wil alleszins niets te maken hebben met de zwangerschap. Het is raadzaam om de jongen actief uit te nodigen voor een gesprek om te reflecteren over zijn relatie, zijn mening en gevoelens bij de zwangerschap en keuzes en zijn vaderrol ...

Soms kan het ook gebeuren dat sommige meisjes zo gefocust zijn op het krijgen van hun kind en moeder worden, dat ze het contact met de jongen verwaarlozen. Ook wanneer het meisje geen relatie meer heeft met de vader, wordt die in haar ogen minder belangrijk. Een leerlingenbegeleider of klassenleraar kan haar toch aanmoedigen met hem contact op te nemen en hem over de zwangerschap te vertellen. Dit gesprek kan in samenwerking met het CLB georganiseerd worden en, als de vader geen leerling van de school is, ook daar plaatsvinden.

Stap 4: opvang na de bevalling

Op het moment van de zwangerschap gaat er meestal veel aandacht van de school naar de leerling. Maar later, eens het kind geboren is, blijkt dat er dikwijls minder begeleidende maatregelen voorzien zijn of dat men veronderstelt dat de leerling de draad wel terug zal opnemen. Veel leerlingen dreigen echter af te haken na de bevalling. De begeleiding en opvang van een leerling na de bevalling verdient dan ook de nodige aandacht. Na de bevalling kan de school vanuit haar begrip voor de niet gemakkelijke taak als (jonge) moeder, in een persoonlijk gesprek de grenzen aangeven waarbinnen ze in de toekomst een afwezigheid om persoonlijke redenen aanvaardt, bv. indien haar kind ziek is en zij geen opvang heeft. De ouders of de meerderjarige leerling moeten deze afwezigheden steeds aanvragen bij de directeur of zijn afgevaardigde.

3.2 Kiezen voor abortus of andere opties?

Een leerling die ongepland zwanger is, zal voor een moeilijke keuze komen te staan: gaat ze de zwangerschap behouden, of kiest ze voor een abortus of voor andere alternatieven zoals pleegzorg of adoptie? Het is belangrijk dat het nemen van deze beslissing op een weloverwogen manier gebeurt. Dit is, ongeacht de uiteindelijke keuze, sterk bepalend voor de verwerking achteraf. Om

hierover met de leerling in dialoog te kunnen gaan, moet men zich bewust zijn van de diverse factoren die een leerlinge onder druk kunnen zetten:

- Tijdsdruk doordat alles zo vlug moet gaan en er dikwijls in een paniekstemming wordt beslist.
- Druk van ouders. Uit vrees voor de schande hebben ze soms geen oog voor wat de zwangerschap en hun reacties betekenen voor hun dochter.
- Druk van de school zelf. Dit kan reeds ontstaan door de strakheid van de ingenomen standpunten.
- Druk van de jongen of de man. Hij geeft soms meteen het nodige geld vanuit de bekommernis dat het toch best niet geweten zou worden.
- Druk vanuit de eigen twijfels i.v.m. de eigen toekomst. Is het niet beter dat het niet geweten is? Kan ik dit wel aan? Krijg ik met een kind nog een kans op een normaal leven?
- Druk ook soms van de hulpverleners.

Wat vaak helpt is de leerling te stimuleren om beslissingsmogelijkheden en -moeilijkheden op te schrijven in twee kolommen. Belangrijk daarbij is dat in beide kolommen zowel rationele praktische overwegingen, als emotionele betekenselementen worden opgeschreven.

Abortus is lang niet altijd een vrije keuze én het is zeker geen gemakkelijke keuze. Tijdens de gesprekken met de leerling kan worden ingegaan op andere mogelijkheden dan een abortus om deze (ongepande) zwangerschap op te vangen. Kiest de leerling toch voor een abortus, dan probeert men te achterhalen of er iemand is uit haar omgeving die haar steunt en bij wie ze steeds terecht kan. Daarnaast is het belangrijk om de juiste praktische informatie te bieden.

Voor meisjes die verwachten dat alles na een abortus snel vergeten zal zijn, is de ontzuivering soms groot. Een beslissing tot abortus wordt vaak snel en impulsief genomen zonder bewust afscheid te nemen van een beginnend leven. Daarom is het goed dat de school in samenwerking met het CLB ook nadien nog een goede begeleiding biedt die erop gericht is het zelfvertrouwen van het meisje te herstellen. Als het meisje merkt dat ze op school wordt gesteund en nog toekomstkansen heeft, zal het verwerkingsproces voorspoediger verlopen.

Ook een leerling die achteraf meldt dat ze een abortus ondergaan heeft, heeft gepaste aandacht nodig. Er zal zeker niet altijd sprake zijn van een verwerkingsprobleem, maar het kan wel een goed gevoel geven te weten dat men er met iemand op school over kan praten. Wanneer men op een problematische verwerking denkt te stuiten, dan verwijst men best door, bv. voor individuele post-abortusbegeleiding op het Fara of een CAW.

In België is een anonieme of discrete bevalling wettelijk onmogelijk. Dit wordt verhinderd door twee verplichtingen die in het Burgerlijk wetboek werden ingeschreven, en waaraan het Strafwetboek sancties koppelt bij het nalaten ervan. Enerzijds heb je de plicht tot kennisgeving van de geboorte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand door het medisch personeel, anderzijds heb je de aangifte van de geboorte van het kind, die in principe wordt gedaan door de ouders van het kind. Enkel wanneer een meisje of vrouw haar identiteit niet heeft doorgegeven aan een ziekenhuis (of een valse identiteit), kan over anonimiteit gesproken worden.

Bevallen in absolute anonimiteit is echter wel mogelijk in Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg.

4 Ondersteuning van andere instanties en organisaties

Niet alle leerlingen krijgen thuis de nodige ondersteuning. En soms is psychologische en medische begeleiding door de school en het CLB onvoldoende. Ondersteuning van de leerling door externe organisaties die zowel emotionele als praktische en administratieve hulp kunnen bieden, kan dan nodig zijn.

1.1 Fara

[Fara](#) werkt als luister- en informatiepunt rond zwangerschapskeuzes en heeft een hulpaanbod:

- **Farafoon**

Bij ongeplande zwangerschap. De Farafoon is een telefonische hulplijn voor alle vragen i.v.m. ongeplande zwangerschap. De hulplijn richt zich in de eerste plaats tot de vrouwen zelf maar biedt ook aan de omgeving (partner, ouders, leerkrachten ...) informatie en ondersteuning. Als er professionele hulp nodig is, wordt er gericht doorverwezen.

- **Farachat**

Vrouwen, meisjes, hun partner, een vriendin of een familielid kunnen in alle anonimiteit bij een gespecialiseerde Fara-medewerker terecht om hun verhaal te doen rond ongeplande zwangerschap en tienerzwangerschap.

- **Fara-begeleiding van tienerzwangerschappen, tienerouders en hun sociale omgeving**

Fara organiseert beslissings- en begeleidingsgesprekken voor zwangere tieners, tienerouders en hun omgeving. Er is aandacht voor het beslissingsproces, de beleving van de zwangerschap, het prille ouderschap alsook de betrokkenheid van tienvaders en ouders van tienerouders. De gesprekken kunnen vastgelegd worden na telefonische afspraak. Deze zijn niet gratis, jongeren kunnen op gesprek komen aan sociaal tarief.

Daarnaast organiseert en faciliteert Fara lotgenotencontact via Fara-Jong & Moederfacebookpagina (met de mogelijkheid tot chatten met een Fara-medewerker), ontmoetingsdagen en Fara-Jong & Moederweekends.

De Fara-Jong & Moederweekends zijn er voor jonge moeders (in spe) en hun kinderen. Tijdens de weekends steken de jonge mama's iets op over opvoeding, omgaan met een (nieuwe) partner, de betekenis van zwangerschap en bevalling ... Daarnaast is er ook tijd om samen met andere jonge mama's leuke dingen te doen: baby-zwemmen, film kijken of gezellig kletsen.

Via ontmoeting wil Fara stimulansen geven aan de maatschappelijke weerbaarheid en persoonlijke groei van tienerouders.

- **Fara-begeleiding na abortus, ook voor tienermeisjes**

Fara organiseert gespecialiseerde begeleiding voor meisjes en vrouwen die [verwerkingsproblemen ondervinden na hun abortus](#), vanaf 16 jaar. Deze begeleiding kan zowel individueel als in groep. De gesprekken zijn niet gratis, jongeren kunnen op gesprek komen aan sociaal tarief. De groepsbegeleiding bestaat uit 7 sessies. Er wordt ingegaan op de invloed van de abortus op het zelfbeeld, het moederschap, de relatie met de partner, het gezin en de ruimere omgeving. De gesprekken kunnen vastgelegd worden na telefonische afspraak.

4.1 Jongeren info life (JIL-VZW)

JIL-VZW vindt dat het ongeboren leven vanaf het begin beschermwaardig is, maar respecteert de eigen keuze van de zwangere om binnen de wettelijke grenzen zelf te kiezen voor het uitdragen van een zwangerschap of het afbreken ervan. De organisatie vindt dat elke mens vanaf het begin waardevol en kwetsbaar is, ook het ongeboren kind. JIL-vzw biedt ondersteuning en zorg bij ongeplande zwangerschap. De organisatie zet in op:

- de zoektocht naar opvangmogelijkheden voor moeder en kind
- het zoeken naar mogelijke wettelijke financiële tegemoetkomingen
- de begeleiding naar officiële instanties
- juridisch advies
- psychologische ondersteuning
- de verwerking van abortus en miskraam.

5 Andere nuttige organisaties: adressen en informatie

- ***Onthaalpunt CAW (Centra algemeen welzijn)***

Het CAW staat open voor mensen met vragen en problemen. Contact opnemen is zeer eenvoudig, want het CAW heeft een lage drempel, het is vlot bereikbaar, er zijn geen wachtlijsten en de eerste hulp is gratis. De hulpverlening is vertrouwelijk en vrijwillig.

Elk CAW heeft één of meer algemene onthaalpunten in de regio, waar iedereen terecht kan, ongeacht of het probleem van materiële, psychologische, relationele of puur praktische aard is. CAW's bereiken ook jongeren in jongerenadviescentra, slachtoffers van misdrijven of geweld in vluchthuizen en centra voor slachtofferhulp. Waar nodig wijst het CAW de weg naar andere diensten, als die beter geplaatst zijn om de cliënt voort te helpen. Er zijn 25 CAW's in Vlaanderen en Brussel.

- ***CIG (Centra voor integrale gezinszorg)***

CIG bieden gespecialiseerde ondersteuning aan minderjarige zwangeren of moeders (tiernmoeders). Meestal gebeurt dit na verwijzing door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of de Jeugdrechtbank. Jongeren kunnen er - bij voorkeur via het CLB als doorverwijzer - ook op eigen initiatief een beroep op doen. Enkel CIG de Merode Ten Anker en De Stobbe hebben een aparte leefgroep voor tiernmoeders maar ook in de andere CIG's is er mogelijkheid tot opname.

- ***Kind & gezin***

Voor meer informatie en afspraken met betrekking tot preventieve gezinsondersteuning en kinderopvang kan men terecht bij de Kind en Gezin-lijn, tel: 078 15 01 00.

- ***Pleegzorg***

Het kan zijn dat het meisje thuis niet terecht kan, maar er ook nog niet aan toe is om op eigen benen te staan. In dit geval kan zij opgevangen worden, als ze dat wenst, samen met haar kind in een pleeggezin.

Daarnaast bestaan er verschillende vormen van pleegzorg voor het kind van de tiernmoeder, van een weekendgezin en opvanggezin waar een kind voor kortere (vakantie)periodes verblijft tot een pleeggezin waar het kind van de tiernrouder voor langere periodes verblijft. Het is een vorm van co-ouderschap tussen pleeggezin en tiernrouder(s), een tijdelijke vorm van ondersteuning en opvang.

6 Literatuurlijst

- Devlieghere Ann e.a., Nog op school en al moeder (én vader) In: Caleidoscoop. - 13 (2001) nr. 1, p. 2-4
- Borms Ruth, Ruytjens Katrien. Zwangere leerlingen op school. In: Handboek Leerlingenbegeleiding 2. - 2004 afl. 5, p. (socio-emo) 1-24
- Fara-uitgaven over “Tienervaders” en “Tienerzwangerschap, hoe en waarom?”
Te bestellen via www.fara.be
- De Wilde Marjolein, Plessers Sara. Moeder en nog leerplichtig. In: Handboek Leerlingenbegeleiding 2. - 2005 afl. 9, p. (socio-emo) 45-66
- De Wilde Marjolein . Tienerzwangerschap. Soms ongepland, maar lang niet altijd In: Caleidoscoop. - 19 (2007) nr. 5, p. 10-14
- De Wilde Marjolein. Geplande tienerzwangerschap In: Handboek Leerlingenbegeleiding 2. - 2007 afl. 17, p. (socio-emotionele ontwikkeling en gezondheid) 1-36
- Graindourze Linda. Zwanger op school In: Caleidoscoop. - 13 (2001) nr. 1, p. 6-9
- Mulder Hilda. Ook tienervader heeft hulp nodig. In: O|25. - 2002 nr. 8, p. 4
- Ruytjens Katrien. Tienerzwangerschappen . In: Rondom Gezin. - 21 (2000) 1ste trimesternr., p. 34-49
- Vande Vyvere Peter. Ongewenst zwanger. En wat nu?. In: Tertio. - 1 (2000) nr. 32, p. 8-9
- Verreyken Katrien. 'Tienermoeders moeten zich voortdurend bewijzen'. Bea Van Mechelen over jeugdig moederschap. In: Tertio. - 6 (2005) nr. 285-286, p. 3

